

jestliže mohlo způsobit nesprávnost některého výroku usnesení. Stížnost lze opřít o nové skutečnosti a důkazy. Při přezkumu stížnosti se uplatňuje omezený revizní princip.

Policejní orgán může použít autoremeduru, tedy může stížnosti sám vyhovět, nedotkne-li se změna původního usnesení práv jiné strany trestního řízení. Jde-li o usnesení vydané s předchozím souhlasem nebo na pokyn státního zástupce, může tak učinit jen s jeho předchozím souhlasem (§ 146 odst. 1). Neučiní-li tak, a lhůta všem oprávněným osobám uplynula, předloží věc dozorovému státnímu zástupci. Jde-li o usnesení vydané s jeho předchozím souhlasem nebo na jeho pokyn, předloží se věc jeho prostřednictvím nadřízenému státnímu zástupci (§ 146 odst. 2 písm. a)).

Státní zástupce podle § 148 stížnost zamítne není-li přípustná, byla-li podána opožděně, osobou neoprávněnou, osobou, která se stížnosti vzdala nebo která ji podala po jejím výslovném zpětvzetí, a nakonec není-li důvodná. Jako opožděná nemůže být odmítnuta stížnost, kterou oprávněná osoba podala opožděně jen proto, že se řídila nesprávným poučením. Nezamítne-li státní zástupce stížnost, může usnesení podle § 149 odst. 4 doplnit nebo uložit jeho doplnění, chybí-li zde některý výrok, anebo je-li některý výrok neúplný, a to aniž by zrušil napadené usnesení. Dále může na základě § 149 odst. 1 usnesení zrušit, a podle povahy věci rozhodnout sám ve věci, je-li to třeba, nebo uložit policejnímu orgánu, aby o věci znovu jednal a rozhodl. Ten je pak vázán vysloveným právním názorem a nařízenými pokyny (odst. 6). V rozhodování o stížnosti se uplatní zásada zákazu reformationis in peius (nelze změnit usnesení v neprospěch osoby, v jejíž prospěch byla stížnost podána - § 150 odst. 1, platí také pro policejní orgán, jemuž byla věc přikázána k novému projednání a rozhodnutí) a v jen v případě spoluobviněného také tzv. beneficium cohaesionis (změní-li se usnesení ve prospěch obviněného, změní se také (pouze) ze stejného důvodu ve prospěch spoluobviněného - odst. 2).

3. Závěr

Ve vývoji právní úpravy přípravného řízení trestního lze pozorovat rostoucí význam veřejného žalobce. Dnes je státní zástupce v tomto stádiu trestního řízení pánem sporu. Disponuje vůči policejnímu orgánu velmi širokými pravomocemi, které mohou vyústit až v převzetí celého vyšetřování. Příliš velká ingerence do práce policejního orgánu, především co do taktiky postupu, však dle mého názoru není žádoucí, neboť státní zástupci zpravidla nedisponují dostatečným vzděláním v oblasti kriminalistiky, a přílišná

horlivost pak může způsobit nenávratná taktická pochybení. Proto bych doporučoval posilovat vzdělávání (budoucích) státních zástupců v tomto směru. Ve prospěch zachování lidských práv v přípravném řízení, zákonnosti postupu policejního orgánu a seznámení se s případem by měly být zásahy do práce policejních orgánů a spolupráce s ním co nejširší. Právní úprava k tomu poskytuje dostatečné možnosti. V důsledku přetíženosti státních zastupitelství však státní zástupci svých oprávnění využívají zcela nedostatečně. Proti evidentnímu zanedbávání povinností však zákon o státním zastupitelství nabízí funkční kontrolní mechanismy (široce koncipovaný dohled, kontrolu skončených věcí ze strany nejvyššího státního zástupce, možnost zrušení usnesení o zastavení trestního stíhání a postoupení věci). Úprava organizace státního zastupitelství však nejspíš nemůže zabránit některým účelovým zásahům do práce státních zástupců. Nejmarkantnější je závislost nejvyššího státního zástupce ve svém setrvání ve funkci na rozhodnutí vlády. Ministr spravedlnosti však již proklamoval svůj záměr změnit stav v tomto směru a posílit institucionální nezávislost státního zastupitelství.

Státní zástupce má však rozhodující význam pro celé trestní řízení. Netřeba zde opakovat floskuli o neexistenci žalobce implikující neexistenci soudce. Kvalita provedení a zákonnosti přípravného řízení a aktivita státního zástupce v při jednání před soudem má vliv na výsledek celého trestního řízení. Státní zástupce má dostatečné možnosti v přípravném řízení, včetně dispozičních oprávnění s ním, aby zajistil jeho účinnost. Bohužel přetíženost státních zastupitelství, která má vliv na kvalitu výkonu dozoru, a skutečnost, že řízení před soudem se velmi často neúčastní dozorový státní zástupce způsobují pasivitu státních zástupců v hlavním líčení. Tyto nedostatky se pak ještě více mohou projevit, pokud se prosadí věčný záměr nového trestního řádu z roku 2008, který navrhuje zakotvit pro státního zástupce v řízení před soudem formální důkazní břemeno. Pokud tedy státní zástupce neprokáže vinu obžalovaného a soud nebude mít možnost provést nenavržené důkazy, povede k vydání zprošťujícího rozsudku. Tento návrh je v rozporu kontinentální tradicí trestního práva, které je založeno na kombinaci zásady inkviziční s obžalovacími prvky, i soud je podroben zásadě oficiality, zásadě vyhledávací a zásadě materiální pravdy. Jak uvádí J. Fenyk, jde jednak o to, aby žádný viník neunikl spravedlivému trestu, ale také o to, aby nevinný nebyl potrestán. Neshoda rozsudku s pravdou, se skutečným stavem věci je zde považována za fatální a teorie, které se od této zásady odklánění, zpochybňují způsobilost státu projevovat jeden ze základních znaků jeho suverenity: právo spravedlivě trestat a povinnost plnit řádně funkci nositele

veřejného zájmu.¹⁵⁴ Zavedení formálního důkazního břemene by vyžadovalo přítomnost dozorových státních zástupců u hlavního líčení a zkvalitnění výkonu dozoru, což se nejspíš neobejde bez navýšení počtu státních zástupců.

Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb., která měla mj. přenést těžiště dokazování do stádia řízení před soudem, skutečně zapříčinila urychlení přípravného řízení. Podle P. Zemana a H. Přesličkové došlo k markantnímu zvýšení počtu a podílu osob, jejichž věc byla vyřízena ve lhůtách do jednoho nebo do dvou týdnů a do jednoho či dvou měsíců, což bylo také do značné míry způsobeno zavedením zkráceného přípravného řízení.¹⁵⁵ Věc ale komplikuje skutečnost, že od podání obžaloby nebo návrhu na potrestání do doby, kdy proběhne jednání před soudem, uběhne často značná doba a důkazy, které v důsledku velké novely není možno v přípravném řízení procesně zachytit, zejména svědecké výpovědi, ztrácejí svou hodnotu. Přenesení těžiště dokazování před soud je nanejvýš žádoucí, avšak je třeba též zajistit zrychlení řízení před soudem. Tomu může pomoci nový institut dohody o vině a trestu, který má přinést návrh novely trestního řádu. Podle ní státní zástupce může v řízení o typově méně závažném trestném činu zahájit jednání o dohodě o vině a trestu, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že skutek je trestným činem, a že jej spáchal obviněný. Dohoda musí obsahovat mj. prohlášení obviněného, že cítí být vinen předmětným skutkem, a druh, výměru a způsob výkonu trestu. Pokud státní zástupce dohodu sjedná, podá místo obžaloby návrh na schválení dohody. Pokud soud dohodu neodmítne pro procesní vady, může ji neschválit, je-li zřejmě nepřiměřená mj. z hlediska druhu a výměry trestu nebo došlo-li k porušení práv obviněného při jejím sjednávání, a vrátit věc do přípravného řízení. Jinak dohodu schválí odsuzujícím rozsudkem. O tomto institutu lze mít pochybnosti z podobných důvodů jako u zavedení formálního důkazního břemene. Hrozí, že bude docházet ke kupčení mezi státním zástupcem a obviněným, soud nebude nalézat materiální pravdu. Bude zpochybněno spravedlivé potrestání pachatele, které je účelem trestního řízení, od nějž společnost očekává adekvátní reakci státu na spáchaný trestný čin.

---

¹⁵⁴ Fenyk, J.: Veřejná žaloba, díl první, Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001, s. 202-203

¹⁵⁵ Zeman, P., Přesličková, H.: Vliv velké novely trestního řádu na činnost státních zástupců ve světle statistik – poznatky z výzkumu. Státní zastupitelství 5/2008, Lexis Nexis CZ s.r.o., s. 19